

Här går gränsen

Visst är det härligt när vårsolen tittar fram och man tänker att nu ska snart djuren ut, eller? -Javisst ja, jag måste ju "frea" först. Den här artikeln bygger på bra tips för ett hållbart stängsel som kanske inte bygger på hur du brukar göra men underlättar nästa år då du faktiskt bara kan släppa ut djuren, utan att lägga ner tid på ditt stängsel. För det är väl det alla vi djurägare drömmer om?

I det här fallet står parallelogrammet emot dragkraft från höger. Spänntråden ska monteras tvärtom om du har dragkraft från vänster.

Planera ditt stängsel, gör det enkelt för dig. Gör en enkel skiss över dina betena, hur vill jag ha det, var är mina övergångar och genomsläpp? Ska jag rationalisera och slå ihop de två betena? Eftersträva att få en så rak stängsellinje som möjligt. Då du vet var stängsellinjen ska gå och var öppningen/arna ska vara är det bara att sätta igång. Vi delar upp stängslingarbetet i olika etapper. Kom ihåg att A och O i ditt arbete är hörnkonstruktioner, brytpunkter, avslut och jordningen till ditt aggregat. Vid val av material, titta på kvalitén, man får ofta vad man betalar för. Till får behövs ett staket som talar om att här går gränsen. Det finns två alternativ, nät eller elstängsel. Elstängsel är mer ekonomiskt i längden än nät, men då krävs ström i anslutning till din fälla. Hur gör jag då som fårägare med enkla medel ett hållbart och funktionsdugligt stängsel?

Hörn, brytpunkter och stolpval

Vid varje avslut och hörn krävs en konstruktion som kallas parallelogram. Det konstrueras för att hålla emot de påfrestningar du har då du spänner upp

ditt stängsel. Det gäller oavsett om du monterar el- eller nätstängsel.

Ett parallelogram består av två stolpar nedslagna i marken med ca 2-2,5 m mellanrum. I ovankant fästs en överliggare som spikas fast efter att den fälltts in i träet. Ju grövre stolparna är desto bättre. Att rekommendera är stolpar som i diameter är 12cm och ca 250 cm långa. Överliggaren bör vara minst 8 cm i diameter. Därefter knyts en tråd mellan stolparna diagonalt som spänns med hjälp av en spännrulle.

En tumregel är lika mycket ovan som under mark för hörnstolpar och avslut. Ju grövre stolparna är desto bättre, men man "tager vad man haver", som Kajsa Varg alltid sa. En stängselstolpe utmed stängsellinjen bör ha en tredjedel under markytan för att vara tillräckligt stabil.

På avslut och parallelogram monterar du sedan hörnrör eller hörnisolator beroende på vilken sort du väljer och gör klart allt för att dra ut tråden. Mät upp och skruva fast dina isolatorer på dessa stolpar också, så går arbetet fortare sedan.

Alternativet till att bygga ett parallelogram eller göra avslut själv är att leja in den tjänsten utav en auktoriserad stängselentreprenör. Sedan kan man göra resten av arbetet själv. Det vill säga montering av el/nät och koppla in eventuell strömkälla.

El, frihängande till exempel Insultimber

Tre eller fyra trådar, vilket ska man välja? Svaret är nog fårrasen och hur många trådar man av erfarenhet har haft. Arbetsmässigt kräver uppsättning av elstängsel mindre insats än nätuppsättning.

Efter att hörnstolpar och avslut är gjorda drar du ut stängseltråden med hjälp av din trådvinda. Välj en Higt Tensile tråd som är 2,5 mm grov. Den ska vara försträckt och tåla en belastning upp till 600 kg för att hålla i längden. Den har 40 gånger bättre ledningsförmåga än en 2 mm tråd. Ett hörn kan alltid passeras innan du måste göra ett avslut, såvida inte sträckan är över 500 m. Knyt tråden antingen i ditt hörnrör, alternativt hörnisolator, och gå tillbaka och gör likadant vid vindan där du började.

En enkel trådvinda underlättar arbetet betydligt och du undviker irriterande trassel.

Enklast är att börja med undertråden och fortsätta uppåt, risken för trassel är då mindre. När önskat antal trådar är utdragna och fastsatta kan man spänna upp dem lite för att se var stängselinjen kommer att hamna. Använd spännrulle, den gör att du vid behov kan släppa på tråden och du behöver inte heller klippa av den. Lyft eventuellt i trådarna vid uppspännandet så faller de på plats lättare.

Nu placerar man ut de stolpar man har tänkt använda sig av. Gäller det frihängande insultimber är det bat och mellanstolp som gäller. Var åttonde till tionde meter ska det placeras en stolpe och var tredje/fjärde ska vara markbunden (mellanstolp). Har du marker som är kuperade finns så kallade jordankare att använda sig av.

Väljer du tryckimpregnerade- eller ekstolpar kan man placera dem med

En spännrulle är ett mycket effektivt hjälpmedel för att spänna trådar över långa sträckor. Det är också lätt att släppa spänningen på tråden, värdefullt vid framtida reparationer.

5-6 m mellanrum. Fäst dina stolpar beroende av vilka du valt och spänn upp tråden ytterligare. Sedan är det bara att börja skruva isolatorer. Genom att du dragit ut tråden innan du placerar dina stolpar får du en rak stängselinje. Tänk på att sammankoppla dina trådar och använd dig av galvade produkter. Blandar man olika metaller ärgar det.

I öppningar, om du har mer än en, ska man gräva ner jordkabel. Lagg den gärna i en PVC slang, så håller den att

köra på vid 30-40 cm djup. Öppningen får inte bli din flaskhals i stängslet och det går mycket lättare att flytta djur om öppningen inte är strömförande då du lyft bort handtaget. Strömmen ska alltså endast matas i handtaget. Andra änden fäster du i en vanlig ringisolator.

Behov av aggregat kan variera. Tumregeln är att aggregatet till ditt elstängsel aldrig kan bli för stort. Det viktiga är dock inte antalet volt uppmätt på stängselinjen utan att du har tillräcklig kraft bakom strömmen ifall något oförutsett skulle inträffa. Jordningen till ditt stängsel är av största vikt. Placera dina jordspett med minst tre meters mellanrum. Vill man utnyttja markens joner optimalt använder man sig av en matarkabel som är täckt mellan jordspettens infästning. Det gör att det inte bildas något jonfält utmed markytan utan allt används till dina jordspett. För bästa jordning sträva efter fuktig mark.

Avskrivningstiden på ett professionellt uppsatt stängsel är 10 år, underhållsfritt i ungefär lika många år. Hållbarheten är ca 20 år. Det gäller även för nätstängsel.

En så kallad Gripple är ett bra hjälpmedel för att skarva och spänna upp nät och eltråd. Man använder en speciell tång för att spänna tråden. Här är den monterad på ett knutet nät med bra hållbarhet. Det finns också nät med vridknut. De har betydligt sämre hållbarhet men är billigare.

Åsken är på vissa ställen ett stort problem. För att skydda sitt aggregat bör man installera apparat-/överspanningskydd. Det finns olika kvalitété på dessa,

Använd bara galvaniserade produkter när du kopplar ihop stängslet. Blandar man metaller så ärgar det och stängslet slutar fungera. Foto: Poda.

kontakta fackhandeln för rådfrågning. För att det ska fungera optimalt borde det även installeras ett grov eller mellanfilter vid inkommande el. Trots att man garderar sig fullt håller ingenting för ett riktigt åsknedslag.

Nät

Använd hellre ett knutet nät, än ett vridknutsnät som inte är att rekommendera

till permanenta stängsel med lång livslängd. Vid uppsättning av farnät bör man välja något grövre stolpar. Man ska eftersträva raka sträckor och sätta in grövre brytstolpar där stängsellinjen vinklar. Väljer man ett nät av bättre kvalitet kan man dra isär stolpavståndet väsentligt, från 2,5 – 3 m upp till 5 m på plan åkermark. Man kan på så sätt påverka totalkostnaden av nätstängslet. Det är att rekommendera att grippe-skarva nätet och inte spika krampan "ända in" i stolpen utan låta det glida fritt. Spänner du upp nätet på mitten med grippe har du ett väl spänt nät och en fantastisk bra fjädring. Skulle du ha en längre stängselsträcka än två rullar kan du göra en enklare skarvvariant för att hålla nere kostnaden. Använd dig av så kallade skarvmuffar.

Gör så här: Fäst nätet i din hörnkonstruktion. Rulla ut nätet på marken utmed stängselsträckan. Är sträckan mindre än antalet meter på rullen så klipper du av nätet. Därefter fäster du det i andra änden av sträckan och rullar ut det så du får två ändar som möts. Där gripplar du ihop nätet och du kan spänna upp det rejält. När du spikar fast

nätet måste du låta nätet flyta i krampan, det vill säga inte slå krampan ända in. Du får då ett fjädrande nät som tål stora påfrestningar. Slå också in krampan snett i förhållande till träets fiberriktning så sitter den stadigare.

Lycka till ute i markerna i vår!

Ann-Louise Skaar,

Poda Stängsel Skaraborg

Foto: Einar de Wit

Fakta Poda Stängsel Skaraborg:

Företaget är beläget mitt i Västergötland, strax utanför Stenstorp, mellan Falköping och Skövde. Det ägs av Ann-Louise och Lars-Göran Skaar. Företaget har två anställda.

De säljer och monterar alla förekommande stängsel. Allt från lantbruk till industri. Företaget består i botten av en langård där det bedrivs ekologisk produktion med lamm, köttdjur och växtodling. www.stangselskaraborg.se

...vi stängslar Sverige

Poda Stängsel - svårt att motstå!

Tänk dig ett fårstängsel som bara fungerar, som håller länge och inte upptar din tid? Anlita oss för:

- Rådgivning om rätt stängsel för dig
- Rätt material för lång hållbarhet
- Service och kompletta lösningar

Beställ vår nya katalog - ute nu!

Beställ fårstängsel* i maj månad och få 20 % rabatt på en Poda stålgrind

*monterat av oss

Gnesta 0158-311 40	Köping 0221-431 22
Hargshamn 0173-230 77	Morup 0346-941 00
Höganäs 042-34 03 81	Skaraborg 0500-45 02 68
Höör 076-103 12 10	Trekanten 0480-501 28
Jönköping 070-744 12 80	Uddevalle 070-644 20 03
Kumla 019-57 56 89	Österlen 0411-52 43 94

poda[®]

www.poda.se

Workshop om fårsemin i Skara

Datum: Måndag 26 maj
Tid: 9.30 – 14.15
Plats: Scan hallen, Skara
Kostnad: Fm kaffe och lunch till självkostnadspris
I övrigt är dagen kostnadsfri.

Vi diskuterar erfarenheterna från 2007 års semineringar med fryst fårsperma och de framtida möjligheterna att utveckla seminverksamheten på får i Sverige.

Anmälan till Ingrid Eriksson, Svenska Djurhälsovården, senast den 22 maj Ingrid.eriksson@svdhv.org, 0346- 578 30

Alla intresserade är hjärtligt välkomna!

Dagen finansieras med hjälp av EU medel via Landsbygdsprogrammet.

